

BIRÓ LAJOS DR 1856—1931.

Még gyermek voltam, amikor véletlenül kezembe került a Természettudományi Közlönynek egyik kötete, amelyben *Biró Lajos* újguineai levelei is benne voltak. Nem nyugodtam addig, amíg megjelent leveleit mind el nem olvastam. Amikor pedig kifogytam belőlük, nagyon sajnáltam, hogy nincs több! Szívesen olvastam volna azokat akár hetekig is. *Biró Lajos* levelei éppúgy hatottak rám, mint *Herman Ottó*, később pedig *Méhely Lajos* írásai. Mint férfi elértem azt, amire mint gyerek vágytam: a Nemzeti Múzeumba kerültem, ahol *Biró Lajos*-nak is kartársa lettem.

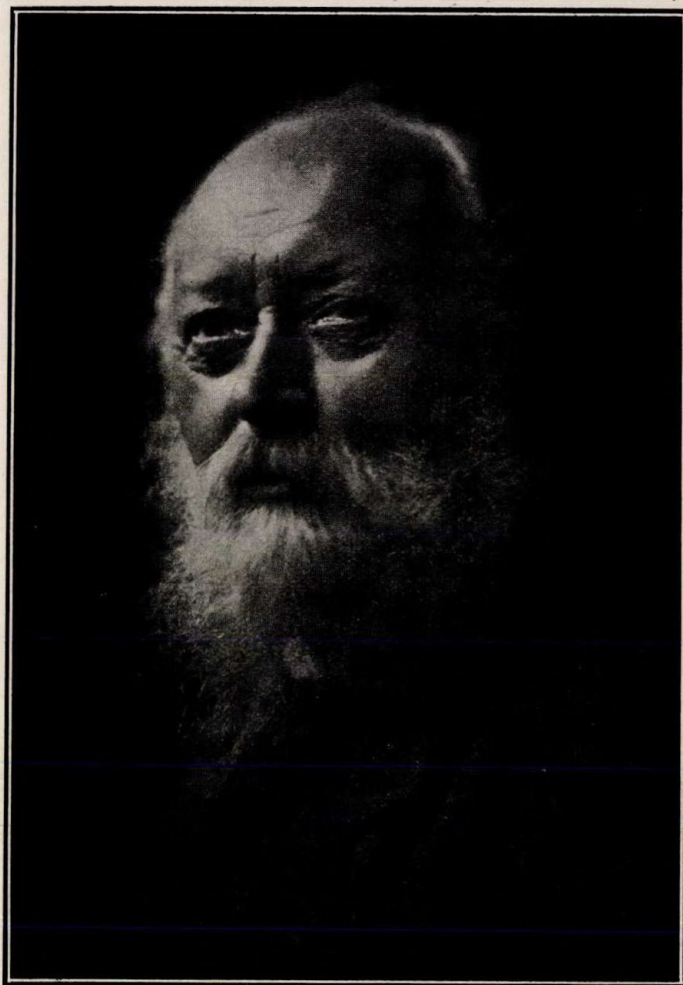
Amikor megismertem, már őszhajú, őszszakállú, örökké kedves, vidám öreg úr volt, aki nem törődött a világon semmivel és senkivel, csak a tudománnyal. Legboldogabb volt, ha Újguineáról beszélgethetett. Milyen sokat és milyen boldogan mesélt nekünk, fiataloknak a kényszerű szénszünet hosszú téli napjain! Ott ültünk körülötte a múzeum állattárának egyetlen fűtött helyiségében, a laboratóriumban és mély csendben, szent áhítattal hallgattuk. Megtanultuk tőle, miképpen kell szótlannul tűrni a nyomort, a szenvedést; megtanultuk, hogy a leghetetlenebb helyzetből is van kibontakozás, ha nyugodtan és megfontoltan cselekszünk. Megtanultuk tőle, hogy a hivatás, a tudomány szeretete és a munka csak akkor ér valamit, ha az pótolhatatlan lelki szükséglet és hogy mindez az egyetlen biztos vigasz a bajban. A háború utáni küzdelmes években nagyon ránk fért ez a sok hasznos tanulság; hasznát látjuk most is.

Mint ember teljes lelki békében, nyugalomban élt, örökké vidám, bizakodó volt, aki a leg gondterheesebb időkben is derűt tudott varázsolni arcunkra. Panasz sohasem hagyta el ajkát, pedig sokszor lehetett volna alapos oka panaszra. Akadályt nem ismert; amit elhatározott, azt törhetetlen akaraterővel és kitartással megvalósította.

Mint tudós, a csendes, szerény, lelkes zoológus jellegzetes alakja volt. Hihetetlen türelemmel preparálta kedvenc állatait, temérdek tudományos anyagot hordott össze és határozott meg a múzeumnak. Különös szeretettel foglalkozott a milliméternél kisebb állatokkal.

Mint felfedező, utazó és gyűjtő világhírt, becsületet szerzett magának és a magyarságnak. Temérdek pénzzel felszerelt kutatócsapatok nem értek el annyi eredményt, mint amennyit ő majdnem semmiből teremtett. Többször is csalogatták idegenek, csatlakozzon hozzájuk, jól megfizetik. Nem ment. Minden nyomorúságában kitartott magyarsága mellett. Gyűjtéseinek állattani eredményeit róla elnevezett nyolc nemnév (genus-név) (*Biroia*, *Biroa*, *Biroella*, *Bironella*, *Bironiella*, *Bironia*, *Bironides*, *Bironiola*) és félszáznál több fajnév maradandóan hirdeti a tudományos irodalomban. Utazása közben figyelme mindenre kiterjedt és nemcsak értékes állattani gyűjteménnyel gyarapította múzeumunkat, hanem rendkívül gazdag és értékes néprajzi gyűjteménnyel is. Német-újguineai néprajzi gyűjtéseinek leírását tartalmazó jegyzékét két kötetben a Nemzeti Múzeum adta ki. Természettudományi gyűjtéseinek feldolgozásában a világ jelesebb szaktudósai mind résztvettek; több mint félszázra rúg az újguineai gyűjtéseivel foglalkozó munkák száma.

Biró Lajos 1856 augusztus 28-án született Tasnádon; 1875—1877-ben előbb Debrecenben, később Budapesten a református teológia hallgatója volt. Az utóbbi helyen egyetemi tanulmányokat is végzett és a Nemzeti Múzeum állattári gyűjteményeit tanulmányozta. Első nagyobb dolgozata »Adatok Zemplén vármegye természetrajzi ismereteihez« címen 1882-ben jelent meg és ebben a vármegye bogárvilágát ismerteti. A Rovartani Állomáson 1886-ig mint fillokszera-biztos működött és 1888-tól a kecskeméti református főgimnázium helyettes tanára volt. 1894-öszen határozta el, hogy Újguineába megy

BIRÓ LAJOS DR 1856—1931.

és 1895 november elsején el is indult kutatóútjára. Újguineai utazását a Magyar Nemzeti Múzeum anyagi erejéhez mérten támogatta. Minthogy azonban ez nem volt elég, *Szily Kálmán* kezdeményezésére a Természettudományi Társulat gyűjtést indított tagjai között, s az összegyűjtött pénz tette lehetővé ottmaradását és nehéz munkáját. Megérkezésétől kezdve folytonos betegségek szenvedései és a forróégövi éghajlatnak majdnem elviselhetetlen gyötrelmei között végezte kutatómunkáját. Közel hét esztendőt töltött egyfolytában Újguineában! Ő volt az egyetlen európai, aki az ott-tartózkodást annyi ideig megszakítás nélkül kibirta. Újguineán kívül rövidebb ideig Ausztráliában, Jávában és Indiában tartózkodott. 1902-ben tért vissza Budapestre. Érdemei elismerésül tiszteletbeli múzeumi örré nevezték ki. 1903 óta megfordult Tuniszban, Krétában, Törökországban és Bulgáriában s ezeken a helyeken is értékes állattani anyagot gyűjtött. 1926-ban érdemeinek elismerésül a szegedi Ferenc József Tudományegyetem díszdoktorává avatta. Alelnöke volt a Rovartani Társaságnak, tiszteletbeli tagja a Magyar Néprajzi Társaságnak és választmányi tagja a Kir. Magyar Természettudományi Társulatnak.

Biró Lajos 1931 szeptember 2-án halt meg. Földi vagyont nem hagyott hátra, annál több erkölcsi értéket. Örökségül hagyta az ifjúságnak rajongó magyarságát, példaadó szorgalmát, törhetetlen akaraterjét, a tudomány megható szeretetét és mindezekért minden percben áldozatkészségét. A magyar tudományos munka számára örökségül hagyta a külföldi elismerést. És végül örökségül hagyta az egész világnak tudományos munkásságának eredményeit, felfedezéseit.

Biró Lajos nem halt meg szegényen, gazdagabb volt ő mindnyájunknál.

Éhik Gyula dr.